

Alkotmánybíróság

Ügyszám: IV/197-3/2016

Tárgy: alkotmányjogi panasz – hiánypótlás

1535 Budapest,
Pf. 773

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/197-3/2016
Érkezett:	2016 MÁRC 21.
Példány:	1
Melléklet:	db
Kezelőiroda:	

– korábban csatolt meghatalmazással igazolt - jogi képviselőm útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (ABtv.) 27. §-a alapján előterjesztett

alkotmányjogi panaszt

a T. Alkotmánybíróság 2016. február 11-én kelt levele alapján az alábbiakkal egészítjük ki.

mentelmi jogát az arra jogosult nem függesztette fel, így a mentelmi jog felfüggesztése hiányában lefolytatott büntetőeljárás és a bűnösítő ítéletek sértik a bírói függetlenség alapelvét és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) bekezdését.

Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az OIT, az OBH és az ügyészség eljárása kiüresítette a köztársasági elnöknek a jogkörét a mentelmi jog felfüggesztése tárgyában, és maga a köztársasági elnök sem hozott megfelelő határozatot a mentelmi jog felfüggesztéséről, így a megfelelő alakíságot nélkülöző és tartalmilag is hiányos, határozatnak nem nevezhető formában történt meg a mentelmi jog felfüggesztéséről a döntés. Ezen jogsértések ellenére indult meg a büntetőeljárás, és a jogsértés következményeit a büntető bíróságok sem vonták le.

A mentelmi jog a bírói alkotmányos jogállásának része, a bírói függetlenség egyik biztosítója. Garanciális szabályok vonatkoznak arra, hogy a mentelmi jogot ki, milyen eljárásban függesztheti fel. Amennyiben ezeket a szabályokat nem tartják be, sérül a mentelmi jog és ezáltal a bírói függetlenség.

A mentelmi jog felfüggesztéséig a bíró ellen büntetőeljárás nem indítható. A mentelmi jog megfelelő felfüggesztése tehát a bíró elleni büntetőeljárás megindításának legelemibb feltétele. Amennyiben a mentelmi jog felfüggesztése nem vagy nem megfelelően történik meg, az egész büntetőeljárás törvénytör. Nyilvánvalóan nem lehet szó tisztességes eljárásról akkor, ha a büntetőeljárás megindítása, és ezáltal az eljárás lefolytatása is törvénytör.

A fentiek részletes kifejtését az alkotmányjogi panasz III.1. pontja tartalmazza a 3-8. oldalakon.

II. Az ún. nyomozati alku és az együttműködő terhelten szembeni büntetőeljárás megszüntetése, az e fölötti bírói kontroll hiánya, valamint az, hogy az e körbe tartozó iratok nemzeti minősített adatot képeznek, sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdését, mivel korlátozza a védelemhez való jogot, sérti az ügyészség és a védelem közötti fegyveregyenlőség elvét, ezáltal a tisztességes eljárásához való jogot.

Ennek okai a következők:

1. A nyomozati alkut csak az ügyész ismerheti meg, a védő nem, holott kardinális kérdés, hogy az ügy egyetlen valódi tanúja, [REDACTED] milyen feltételekkel kötött alkut az ügyészséggel.

Ennek részletes kifejtését az alkotmányjogi panasz III.2. pontja a 8-11. oldalakon tartalmazza.

A fegyveregyenlőség elve lényegében az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében meghatározott védelemhez való jog biztosítéka, mely alapján a vádnak és a védelemnek azonos súlyú jogokkal kell rendelkeznie, e nélkül ugyanis a védelem nem lehet teljes, és nem töltheti be törvényben meghatározott funkcióját.

Az Alkotmánybíróság több határozatában is részletesen kifejtette a védelemhez való alkotmányos alapjog és a fegyveregyenlőség elvének tartalmát. A 25/1991. (V. 18.) AB határozat kimondja:

„A védelemhez való jog alkotmányos büntetőeljárás alapelve az eljárás egész menetében számtalan részletszabályban ölt testet.

A védelemhez való jog a büntetőeljárás alá vont személy azon jogaiban, illetve a hatóságok azon kötelezettségeiben realizálódik, amelyek biztosítják, hogy a vele szemben érvényesített büntetőjogi igényt megismerje, arról álláspontját kifejtthesse, az igénnyel szembeni érveit felhozassa, a hatóságok tevékenységével kapcsolatos észrevételeit és indítványait előterjeszthesse, továbbá védő segítségét vehesse igénybe. A védelemhez való jog tartalmát képezi a védők azon eljárás jogosítványai, illetve a hatóságok azon kötelezettségei, amelyek részéről a védelem ellátását lehetővé teszi.

Az Alkotmánybíróság tehát már az 1991-ben meghozott határozatában kimondta, hogy amennyiben a terhelt a vele szemben érvényesített büntető igényt - beleértve az annak alapjául szolgáló iratokat - nem ismerheti meg, a védelemhez való jog nem érvényesül.

A fegyveregyenlőség elve a védelemhez való jog része így az a tisztességes eljáráshoz való jog részének is tekintendő. Ezt az Alkotmánybíróság is egyértelműen leszögezi a 6/1998. (III.11.) AB határozatban:

„A tisztességes eljáráshoz való jog az Egyezmény- és Alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a „fegyverek egyenlősége”, amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményét formálhasson és állást foglalhasson.”

Az említett Alkotmánybírósági határozat a későbbiekben kifejti, hogy a fegyverek egyenlősége ugyan nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.

„Az elv érvényesülésének az első feltételtől következő további eleme, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik a fair trial elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés kellő idejének és eszközeinek követelményével.” (6/1998 (III.11.) AB határozat)

Az Alkotmánybíróság tehát megállapította, hogy az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és birtokolása is ezek közé a „mindenképpen biztosítandó” jogok közé sorolható.

A hatékony és megfelelő felkészülést biztosító védelemhez való jog, összefüggésben a tisztességes eljárásnak a fegyverek egyenlősége fogalmában is megnyilvánuló követelményeivel azt követeli meg, hogy a terhelt és védője a vádiratot, valamint az összes olyan iratot, amelynek kézbesítése a Be. szerint kötelező, akkor is eredeti szövegével, teljes terjedelmében megkapja és birtokolhassa, ha azok államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaznak.

Ebből kifolyólag tehát megállapítható, hogy a védelemhez való jog és a fegyverek egyenlősége az összes olyan dokumentum birtoklására és szabad használatára kiterjed, amellyel a vád is így rendelkezik. Az elv azonban lényegesen sérül abban az esetben, ha a védelem nem fér hozzá teljes egészében a bizonyítékokhoz és dokumentumokhoz, amely a vád rendelkezik.

Az iratok megismerésének a fegyveregyenlőséggel, ezen keresztül a tisztességes eljárással és a hatékony védelem ellátásával való összefüggéseit az Emberi Jogok Európai Bírósága is elismeri.

Az Európai Emberi Jogi Egyezmény (továbbiakban: Egyezmény) 6. Cikke tartalmazza a tisztességes eljáráshoz való jogot és annak részeként a védelemhez való jogot, azaz azt, hogy a bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga és lehetősége legyen védekezni a vád ellen.

A Strasbourgi Emberi Jogi Bíróság az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése alapján foglalkozik azokkal a fegyveregyenlőtlenségre hivatkozó kérelmekkel is, amelyek nem az egyezményi szóhasználat szűk értelmével kapcsolatosak. A megszorító értelemben vett fegyveregyenlőség ugyanis kizárólag a tanúkihallgatás kérdéskörét érinti a 6. cikk 3. bekezdés d) pontja alapján.

Az ezen a körön kívül eső esélyegyenlőségi problémák a kialakult ítélkezési gyakorlat alapján az eljárás tisztességessége, azaz az 1. bekezdés körébe tartoznak.¹

A fegyverek egyenlőségének elve kapcsán a strasbourgi Emberi Jogi Bíróság több ítéletében is kimondta, hogy az elv többek között feltételezi azt, hogy a terhelt lehetőséget kap az eljárás irataiba való betekintésre, illetve arra, hogy álláspontját valamennyi vele szemben felhasznált bizonyíték kapcsán kifejtthesse.

Erre példa az *Öcalan v. Törökország ügy*,² melyben az Emberi Jogi Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény sérelmét jelenti, ha a „*terhelt, illetve védője nem tekinthet be az ügyészség birtokában lévő egyes dokumentumokba, illetve nem kaphat lényeges iratokból másolatot.*”³ A védekezés előkészítése során ugyanis elengedhetetlen, hogy az terheltnek és ügyvédjének teljes hozzáférése legyen az ügy valamennyi iratához, beleértve azokat az iratokat is, melyek jelentősége a bűnösség, ill. ártatlanság kérdése szempontjából csupán eshetőleges.

Az ügyben a Bíróság kimondta, hogy a kérdés vizsgálata kapcsán, a Bíróság az elbírált korábbi eseteket figyelembe véve - melyek kihatással vannak a fegyverek egyenlőségének elvére, mint a tág értelemben vett tisztességes eljáráshoz való jog egy elemére – megállapítható, hogy az eljárásban résztvevő mindkét fél megfelelő lehetőséget kell, hogy kapjon, hogy az ellenoldallal egyenlő feltételek mellett fejthesse ki álláspontját.⁴ Tekintettel arra, hogy Öcalan és védője nem kapott ugyanolyan mértékű és terjedelmű hozzáférést az iratokhoz, mint amilyen a vádhatóságnak volt, a Bíróság megállapította az Egyezmény 6. cikkének sérelmét.

Szintén megállapította a Bíróság az Egyezmény sérelmét a *Bulut v. Ausztria ügyben*⁵, azért, mert a vád képviselője oly módon intézett beadványt a bírósághoz, hogy arról a védelem nem szerzett tudomást, így nem volt módja arra, hogy reagálhasson.

A *Matyjek v. Lengyelország ügyben*⁶ egy lengyel parlamenti képviselőt megfosztottak képviselői mandátumától és 10 évre eltiltották a közhivatal viselésétől, mert állítólag nem valós tartalmú nyilatkozatot tett arról, hogy nem működött együtt a kommunista rendszer titkosszolgálateival. Az eljárás során a képviselő nem férhetett hozzá a szabadon az ellene felhasznált, őt érintő titkosszolgálati iratokhoz, ha meg is tekinthette, másolatot nem készíthetett, szakértő véleményét azokról nem kérhette, valamint az iratokról készített jegyzeteit is a hivatali titkárságon kellett hagynia és azokat még a tárgyaláson sem használhatta fel. Ezzel szemben az ügyészhez hasonló jogosítványokkal rendelkező, az átvilágítási eljárásban a közérdek képviselőjében fellépő tisztviselő és annak hivatala minden titkos irathoz korlátlanul hozzáférhetett. Fentiekre tekintettel a Bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy Lengyelország megsértette az Egyezmény 6. cikkében foglaltakat, hiszen sérült a fegyveregyenlőség elve.

¹ Dr. Grád András – Dr. Weller Mónika: A strasbourgi emberi jogi bírászkodás kézikönyve, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2011, 360.o.

² Eur. Court H. R. *Öcalan v. Turkey* (2003).

³ *Öcalan v. Turkey* 33.o. 119. §.

⁴ u.o.

⁵ Eur. Court H. R. *Bulut v. Austria* (1996).

⁶ Eur. Court H. R. *Matyjek v. Poland* (2007).

A védekezés előkészítésével kapcsolatosan a *Söylemez v. Törökország* ügy⁷ bír jelentőséggel, melyben a Bíróság kimondta, hogy „nem elegendő, ha a védelem magának a vádnak a mibenlétével van tisztában, az egyezménykonformitás azt is megköveteli, hogy a vád alapjául szolgáló körülményekről tudomást szerezhessen⁸”.

A fegyveregyenlőség és a hatékony védelem tehát azt követeli meg, hogy a nyomozati alkuval kapcsolatos iratok a védelem számára még akkor is megismerhetőek legyenek, ha azok nemzeti minősített adatot képeznek. Amennyiben ezen iratokat a védelem nem ismerheti meg, sérül a fegyveregyenlőség és a védelemhez való jog.

E körben utalunk az alkotmányjogi panasz III.6. pontjában, a 27-31. oldalon kifejtettekre.

III. Az, hogy az eljárás során a védői titkot a hatóságok számos alkalommal megsértették, majd a védői titok megsértésével beszerzett bizonyítási eszközöket felhasználták, sérti a védelemhez való jogot és a tisztességes eljáráshoz való jogot és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

Ennek részletes indokolását a védelemhez való jog vonatkozásában az alkotmányjogi panasz III.3.1. pontja tartalmazza annak 11-16. oldalán.

Itt ismételten kiemeljük, hogy a hatékony védelem ellátása feltételezi, hogy a védő és ügyfele között teljes körű, feltétlen bizalmi kapcsolat alakulhasson ki. Ennek legfontosabb büntetőeljárás garanciája, hogy a védői titok abszolút tanúzási akadályt képez. A védő arról, amiről védőként szerzett tudomást, semmilyen körülmények között nem hallgatható ki, a titoktartás alól részére felmentés sem adható. Amikor az eljáró hatóságok a büntetőeljárásban ezt az abszolút védelmet elkezdik erodálni, a védőt védői titokkörbe tartozó körülményekről kihallgatni, magát az intézményt és a hatékony védelem ellátásának előfeltételét ássák alá.

Az alkotmányjogi panasz III.3.2. pontja a 17-23. oldalon részletes levezetését adja annak, hogy a védői titok megsértésével és a bizonyítási tilalmak megkerülésével beszerzett bizonyítási eszközök felhasználása – az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatával alátámasztottan – miért sérti a tisztességes eljárás elvét.

A bizonyításra, köztük a mentességi okokra vonatkozó szabályok biztosítják, hogy a tanúk meghallgatása törvényesen történjen. Az, hogy a hatóságok ne legyenek érdekeltek a bizonyítási szabályok megszegésében, elsősorban azzal érhető el, ha a bizonyításra vonatkozó legfontosabb szabályok megszegésével, vagy megkerülésével beszerzett bizonyítási eszközök felhasználását és bizonyítékként értékelését megtiltja az eljárási törvény. A bizonyításra vonatkozó szabályok és a bizonyítási tilalmak így módon a tisztességes eljárás egyik garanciáját jelentik. Amennyiben a bizonyításra vonatkozó szabályokat nem tartják be a hatóságok, és abszolút mentességi jog ellenére védői titokra tanúként hallgatják ki az ügyvédet, az így módon kizárandó vallomásokból nyert adatokat pedig úgy próbálják az eljárásba visszacsempészni, hogy ezekre az adatokra más tanúkat nyilatkoztatnak, a

⁷ Eur. Court H. R. *Söylemez v. Turkey* (2006).

⁸ Grád-Weller *ibid* 361.

bizonyítási tilalmak megkerüléséről, és azt szankcionáló eljárási szabályok kiüresítéséről van szó. Ilyen körülmények között nyilvánvalóan nem lehet tisztességes az eljárás.

IV. Az, hogy [REDAKTOR] gyanúsított kihallgatása során meghatalmazott védője az értesítések nem megfelelő volta miatt több ízben távol maradt, majd a védői jogok korlátozásával beszerzett vallomások az eljárásban bizonyítási eszközként felhasználták, sérti a védelemhez és a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

Az, hogy a kötelező védelem ellenére nem történik meg a védő értesítése, és így a terheltet védő nélkül hallgatják ki, sérti a védelemhez való jogot.

Ennek részletes kifejtését az alkotmányjogi panasz III.4. pontja, a 23-26. oldalon tartalmazza.

Kiemeljük, hogy a kötelező védelem azt jelenti, hogy a Be. egyes esetekben úgy ítéli meg, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya, vagy a terhelt különböző okokból bekövetkező kiszolgáltatott helyzete önmagában indokolja, hogy az eljárásban mindenképpen, tehát a terhelt akarától függetlenül védő vegyen részt.

A védő a védelmet csak úgy tudja ellátni, ha az eljárási cselekményekről tudomása van, és ott jelen tud lenni.

Fogalmilag nem lehet szó hatékony védelem ellátásáról, ha a védőt az eljárási cselekményről nem értesítik, azon nem tud jelen lenni. Ha ilyen módon kerül sor a terhelt kihallgatására, az a kötelező védelem és a védelemhez való jog teljes kiüresítését jelenti.

A Be. 78. § (4) bekezdése tartalmazza az eljárási jogok lényeges korlátozásával beszerzett bizonyítási eszközök felhasználásának tilalmát. Amikor a kötelező védelem ellenére a védő nincs jelen a kihallgatáson, az így nyert vallomást pedig felhasználják az eljárásban, megint csak az egyik legalapvetőbb eljárási szabály megsértése érhető tetten.

A jelen eljárásban tehát alapvető és garanciális eljárási szabályokat szegtek meg sorozatosan és maradt el ezen eljárási szabálysértések eljárási következményeinek a levonása a bíróságok által. Ilyen körülmények között fogalmilag nem lehet szó tisztességes eljárásról.

V. Az, hogy a nyomozati tanúkihallgatások során az ügyész nem, vagy nem megfelelően figyelmeztette a tanúkat, majd a figyelmeztetési szabályok megsértésével beszerzett bizonyítási eszközöket felhasználták, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

Ennek részletes kifejtését az alkotmányjogi panasz III.5. pontja, a 26-27. oldalon tartalmazza.

Ismét hangsúlyozzuk, hogy a bizonyításra, köztük a mentességi okokra vonatkozó szabályok biztosítják, hogy a tanúk meghallgatása törvényesen történjen. Az, hogy a hatóságok ne legyenek érdekeltek a bizonyítási szabályok megszegésében, elsősorban azzal érhető el, ha a bizonyításra vonatkozó legfontosabb szabályok megszegésével, vagy megkerülésével beszerzett bizonyítási eszközök felhasználását és bizonyítékként értékelését megtiltja az

eljárási törvény. A bizonyításra vonatkozó szabályok és a bizonyítási tilalmak ily módon a tisztességes eljárás egyik garanciáját jelentik. Amennyiben a bizonyításra vonatkozó szabályokat nem tartják be a hatóságok, a bizonyítási tilalmak megkerüléséről, és azt szankcionáló eljárási szabályok megszegéséről van szó. Ilyen körülmények között nyilvánvalóan nem lehet tisztességes az eljárás.

VI. Az, hogy a bíróságok a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványok mindegyikét elutasították, valamint a Legfőbb Ügyészség BF.3056/2012. számú, 2012. december hó 12. napján kelt indítványát nem kézbesítették, sérti a fegyveregyenlőséget, ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jogot, ami az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezet XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseibe ütközik.

Ennek részletes kifejtését az alkotmányjogi panasz III.6. pontja, a 27-31. oldalon tartalmazza.

Ahogy arra a II. pontban hivatkoztunk, az Alkotmánybíróság és az EJEB gyakorlata szerint is a fegyverek egyenlősége megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. Amennyiben a bíróságok a védelem valamennyi bizonyítási indítványát elutasítják, amelyek nyilvánvalóan mentő körülmények feltárását célozták, még a látszata sincs meg annak, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezne a tényállás feltárása, az eljárási jogok gyakorlása és az eljárás kimenetelének befolyásolása körében.

Az itt hivatkozott Legfőbb Ügyészségi indítványok a mentelmi jog felfüggesztését célozták, így közvetlen összefüggésben álltak azzal a kérdéssel, hogy a büntetőeljárás megindítására a törvényi feltételeknek megfelelően került-e sor. Azzal, hogy a bíróságok elzárták attól a védelmet, hogy ezen ügyészi iratokat megismerhesse, és azokat birtokolhassa, megsértették a fegyveregyenlőség elvét, hiszen, ahogy azt már fent részletesen kifejtettük, a védelemnek joga van mindazon iratokat megismerni és birtokolni, amelyeket az ügyész is ismer és birtokol.

VII. A bírói minőség [REDACTED] terhére többször is értékelésre került a minősítés és a büntetéskiszabás során, ezzel megsértették a bíróságok a kétszeres értékelés tilalmát.

Ennek részletes kifejtését az alkotmányjogi panasz III.7. pontja, 33. oldala tartalmazza.

A ne bis in idem (kétszeres értékelés tilalma) egy olyan alapelv, amely széles körben elismert, számos nemzetközi egyezmény tartalmazza. A ne bis in idem elvét rögzíti a Római Egyezmény Hetedik kiegészítő jegyzőkönyve, az Európai Unió belüli a Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról Szóló Egyezmény 54. cikke, az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke. Ezen nemzetközi kötelezettségvállalások tiszteletben tartása és a kétszeres értékelés tilalmának biztosítása a magyar hatóságoknak és bíróságoknak az Alaptörvény Q cikk (2) bekezdéséből eredő kötelezettsége is.

Ezen elv megjelenik a Be. 6. § (3) bekezdés d) pontjában, a büntető anyagi jogban pedig a látszólagos alaki halmazat feloldó elveiben és a büntetéskiszabásban. Ez utóbbi vonatkozásban a kétszeres értékelés tilalmával kapcsolatban a Kúria 56. BKv I. pontja elvi jelentőségű megállapításokat tartalmaz.

Az alkotmányjogi panaszban és a jelen kiegészítésben foglaltak alapján továbbra is kérjük a T. Alkotmánybíróságot, hogy az alkotmányjogi panaszt fogadja be, és a Debreceni Törvényszék 6.B.696/2012/111. számú ítéletét, valamint a Debreceni Ítéltábla Bf.III.807/2014/62. számú ítéletét semmisítse meg.

Budapest, 2016. március 18.

Tisztelettel:

